положень частин першої, третьої статті 80 Конституції України, частини першої статті 26, частин першої, другої, третьої статті 27 закону України «Про статус народного депутата України» та за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України про офіційне тлумачення положення частини третьої статті 80 Конституції України стосовно затримання народного депутата України (справа про гарантії депутатської недоторканності): від 26.06.2003 № 12-рп/2003. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-03 (дата звернення: 20.04.2017).

Одержано 20.04.2017

*

УДК 340.13+342.95

Павло Олександрович Шорський,
аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

РОЛЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

Забезпечення виборчих прав громадян в Україні потребує використання від держави та її уповноважених органів відповідних способів, переважно, правових, за допомогою яких будуть врегульовані суспільні відносини, що складаються у сфері реалізації громадянами цих прав, а також під час здійснення іншими суб'єктами виборчого процесу повноважень, що надані їм чинним законодавством України стосовно його організації та проведення. У цьому випадку ми маємо говорити про правове регулювання забезпечення виборчих прав. Теоретичні визначення категорії «правове регулювання», в основному, є об'єктом наукових досліджень фахівців з теорії права. У їх роботах ми можемо зустріти наступні інтерпретації її сутності:

– здійснюване громадянським суспільством або державою за допомогою правових засобів упорядкування, охорона та розвиток суспільних відносин. Предмет правового регулювання – це конкретні вольові суспільні відносини, що регулюються правом чи об'єктивно потребують правового регулювання [1];

– сукупність різноманітних форм та засобів юридичного впливу держави на поведінку учасників суспільних відносин, що здійснюються в інтересах всього суспільства або певного колек-

© Шорський П. О., 2017

тиву чи особистості, з метою підпорядкувати поведінку окремих суб'єктів встановленому в суспільстві правопорядку [2];

– регламентація суспільних відносин засобами загальнообов'язкових правил поведінки і заснованих на них приписів індивідуального значення, що забезпечується в необхідних випадках державним примусом [3, с. 199].

Тобто в узагальненому вигляді коли говорять про правове регулювання то мають на увазі вплив на суспільні відносини та їх учасників за допомогою відповідних юридичних засобів.

Засновуючись на вищевикладеному можна зробити висновок про те, що правове регулювання забезпечення виборчих прав громадян представляє собою здійснюваний за допомогою юридичних засобів процес упорядкування суспільних відносин пов'язаних з реалізацією громадянами виборчих прав закріплених Конституцією України та чинним законодавством, який забезпечується у необхідних випадках державним примусом.

Правове регулювання забезпечення виборчих прав громадян має власний механізм, що включає норми права, які закріплюють виборчі права громадян, механізм їх реалізації та захисту, акти тлумачення відповідних норм, акти застосування законодавства про вибори (індивідуальні, нормативні) та суспільні відносини, які виникають в процесі реалізації громадянами виборчих прав.

Основою механізму правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян є правова норма. Зазначені правові норми об'єднуються у так звані «нормативно-правові акти», тобто офіційні документи прийняті уповноваженими суб'єктами в рамках своїх повноважень у відповідній формі, з дотриманням певного порядку, що містять норми права і розраховані на невизначене коло осіб та неодноразове застосування.

Реалізація громадянами України виборчих прав врегульовано нормативними актами багатьох галузей права. Натомість ми можемо зазначити, що взагалі складно виділити «чисті галузеві» нормативні акти з цього напряму. Натомість у багатьох актах містяться адміністративно-правові норми, що метою яких є регулювання управлінських суспільних відносин, в сфері організації виборів та забезпечення виборчих прав усіх суб'єктів виборчого процесу, закріплення розпорядчо-владних та контрольних повноважень за відповідними державними органами щодо здійс-

нення державних та місцевих виборів, визначення порядку адміністративного та судового захисту порушених виборчих прав та ін. Отже розглянемо такі законодавчі акти дещо детальніше.

1. Конституція України. У цьому нормативному акті в статті 38 закріплено право громадян брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

2. Закони України. Серед них ми, насамперед, маємо відмінити закони України:

– «Про вибори Президента України» від 05.03.1999 № 474-XIV, «Про вибори народних депутатів України» від 17.11.2011 № 4061-VI. В цих законах визначаються основні засади виборів народних депутатів та Президента України, закріплюються принципи реалізації виборчих прав, визначаються завдання органів державної влади та місцевого самоврядування щодо організації виборів, встановлюється порядок адміністративного та адміністративно-юрисдикційного оскарження незаконних дій суб'єктів владних повноважень щодо порушення виборчих прав громадян;

– «Про Державний реєстр виборців» від 22.02.2007 № 698-V, що регулює організаційні питання забезпечення державного обліку громадян України, які мають право голосу. Цей нормативний акт містить норми адміністративного права пов'язані із закріпленням владних та контрольних повноважень відповідних суб'єктів щодо ведення, зберігання контролю за даними реєстру виборців, визначений порядок адміністративного оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів Реєстру;

– «Про Центральну виборчу комісію» від 30.06.2004 № 1932-IV, що визначає порядок утворення, правовий статус, основні засади організації діяльності Центральної виборчої комісії як постійно діючого колегіального державного органу, до компетенції якого належить забезпечення організації підготовки та проведення виборів і референдумів в Україні, забезпечення реалізації та захисту конституційних виборчих прав громадян України і прав на участь у референдумах, суверенного права Українського народу на виявлення своєї волі;

– кодекси України: Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV, що встановлює порядок розгляду адміністративних справ пов'язаних із виборчим процесом; Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X, який у главі 15-А закріплює склади адміністративних правопорушень, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення.

3. Укази Президента України. До них, наприклад, відноситься Указ Президента «Про забезпечення проведення демократичних, чесних і прозорих місцевих виборів 25 жовтня 2015 року» від 09.09.2015 № 538/2015. В ньому, зокрема містяться норми, що реалізують владні повноваження Президента щодо проведення та організації виборів стосовно підлеглих органів держави.

4. Постанови Кабінету Міністрів України: «Про затвердження Порядку оплати або відшкодування вартості послуг, наданих окружним і дільничним виборчим комісіям під час підготовки та проведення виборів народних депутатів України від 21.12.2001 № 1713; «Про затвердження Порядку закупівлі товарів, робіт і послуг, необхідних для підготовки та проведення виборів народних депутатів України» від 23.04.2012 № 320 та ін. Ці постанови по суті є актами реалізації владних повноважень наданих органами органам виконавчої влади у сфері організації виборів та створенню належних умов для реалізації громадянами своїх виборчих прав.

Отже, підсумовуючи проведене дослідження, маємо зробити такі висновки:

1. Правове регулювання забезпечення виборчих прав громадян в Україні представляє собою здійснюваний за допомогою юридичних засобів, що утворюють механізм правового регулювання, процес упорядкування суспільних відносин пов'язаних з реалізацією громадянами виборчих прав закріплених Конституцією України та чинним законодавством з метою їх упорядкування, який встановлює юридичні права та обов'язки учасників таких відносин і забезпечується у необхідних випадках державним примусом.

2. Метою правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян є формування умов, що максимально сприяють реалізації закріплених нормативно-правовими актами активно-

го, пасивного та додаткових виборчих прав громадян, а також створити належні умови для їх захисту і відновлення.

3. Правове регулювання забезпечення виборчих прав громадян має власний механізм, що включає норми права, які закріплюють виборчі права громадян, механізм їх реалізації та захисту, акти тлумачення відповідних норм, акти застосування законодавства про вибори (індивідуальні, нормативні) та суспільні відносини, які виникають в процесі реалізації громадянами виборчих прав.

4. Адміністративне законодавство займає ключове місце в механізмі правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян в Україні, оскільки є складовим елементом його механізму. Крім того, багато нормативних актів містять адміністративно-правові норми, що регулюють управлінські та владно-розпорядчі відносини щодо організації та проведення виборчого процесу, а також захисту виборчих прав громадян. На перший погляд може здаватися, що виборчий процес – це сфера конституційного права. Але все ж таки вибори це керована система, яка потребує організації, управління та координації усіх її елементів. А управління є предметом регулювання саме адміністративного права. Наприклад, суб'єкти виборчих відносин, зокрема органи виконавчої влади, Центральна виборча комісія застосовують відповідні адміністративно-правові форми та методи управління у своїй діяльності, а тому взагалі можна сказати про наявність окремого механізму адміністративно-правового забезпечення реалізації виборчих прав громадян в Україні.

Список бібліографічних посилань

1. Теорія держави та права: підручник/Є. О. Гіда, Є. В. Білозьоров, А. М. Завальний та ін.; за заг. ред. Є. О. Гіди. Київ: ФОП О. С. Ліпкан, 2011. 576 с. URL: https://goo.gl/zy0BE9 (дата звернення: 10.04.2017).

2. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник/ О. В. Зайчук, А. П. Заєць, В. С. Журавський та ін.; за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 688 с. URL: http://www.ebk.net.ua/Book/law/zaychuk_tdp/part3/ 1201.htm (дата звернення: 11.04.2017).

3. Котенко О. А. Правове регулювання в контексті дії права та його основоположних принципів. *Альманах права.* 2012. № 03. С. 199–202. URL: https://goo.gl/cgOkFj (дата звернення: 11.04.2017)

Одержано 18.04.2017